

KOMISJA EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 22.6.2011
KOM(2011) 381 wersja ostateczna

**SPRAWOZDANIE KOMISJI DLA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY,
EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU
REGIONÓW**

**w sprawie wdrażania strategii Unii Europejskiej dla regionu Morza Bałtyckiego
(EUSBSR)**

Sprawozdanie w sprawie strategii Unii Europejskiej dla regionu Morza Bałtyckiego, 2011 r.

1. Wprowadzenie

Część regionu Morza Bałtyckiego należąca do UE, zamieszkała przez blisko 85 milionów mieszkańców (17 % ludności UE), w pełni wykorzystała wiele możliwości powstałych w wyniku rozszerzenia, zacieśniając integrację w UE i zwiększając spójność regionalną. W rezultacie wzrasta świadomość wspólnych zasobów naturalnych regionu oraz wrażliwości jego środowiska naturalnego. Niedawny kryzys gospodarczy jeszcze bardziej uwidocznił potrzebę współpracy, która spotkała się z pozytywną reakcją państw regionu.

Ważną rolę odegrała strategia Unii Europejskiej dla regionu Morza Bałtyckiego (EUSBSR) przyjęta przez Komisję Europejską w czerwcu 2009 r.¹ oraz zatwierdzona przez Radę Europejską w październiku 2009 r.² W strategii odnosi się do kluczowych wyzwań i niewykorzystanego potencjału tego dużego regionu, który zajmuje około jedną trzecią całkowitej powierzchni UE. Zapewnia ona zintegrowane ramy poprawy stanu środowiska naturalnego tego płytkiego zamkniętego morza, wskazując rozwiązania w zakresie barier transportowych i wzajemnych powiązań energetycznych. Ułatwia rozwój rynków transgranicznych oraz wspólnych sieci na rzecz badań, innowacji i przedsiębiorczości. Dzięki tym konkretnym działaniom strategia ma znaczący udział w takich głównych obszarach polityki UE, jak strategia „Europa 2020” oraz zintegrowana polityka morska, jak również przyczynia się do zacieśniania integracji europejskiej regionu po rozszerzeniu.

W strategii uwidacznia się, że poprzez wspólne działanie można skutecznie podejmować wyzwania polegające na promowaniu zrównoważonego środowiska naturalnego, zwiększaniu zamożności regionu, zwiększaniu jego dostępności i atrakcyjności, oraz zapewnieniu mu bezpieczeństwa i ochrony. Dzięki strategii wspiera się starania na rzecz osiągnięcia wspólnych celów UE oraz łączenia kwestii terytorialnych i sektorowych w oparciu o wspólne wyzwania. Wymiar północny, wspólna polityka UE, Rosji, Norwegii i Islandii, stanowi podstawę współpracy zewnętrznej.

Będąca obecnie w zaawansowanej fazie realizacji strategia uwidacznia wartość nowej metody współpracy. Uwypukla zaangażowanie partnerów na poziomie krajowym, regionalnym oraz obywatelskim, wypracowane w szczególności na bazie działań Parlamentu Europejskiego oraz powszechnego udziału podmiotów lokalnych na etapie otwartych konsultacji.³ Chociaż proces wdrażania wskazuje na kwestie wymagające podjęcia dalszych działań, w tym lepsze dopasowanie finansowania oraz wzmocnioną strukturę organizacyjną, Komisja ocenia, że strategia już teraz ma pozytywny wpływ na zintensyfikowaną współpracę w regionie.

Rada wezwała Komisję „do przedstawienia Radzie sprawozdania nie później niż do czerwca 2011 r. na temat poczynionych postępów i osiągniętych już wyników”.⁴ Niniejsze sprawozdanie jest następstwem przeglądu okresowego z 2010 r., omówionego w szerokim

¹ COM(2009) 248, 10.6.2009

² Na posiedzeniu w dniach 29-30 października 2009 r. Rada Europejska zatwierdziła EUSBSR i wezwała wszystkie właściwe podmioty do podjęcia szybkich działań w celu zapewnienia pełnej realizacji strategii.

³ Plan działania z adnotacjami jest dostępny na stronie strategii:

http://ec.europa.eu/regional_policy/cooperation/baltic/index_en.htm

⁴ Konkluzje Rady do Spraw Ogólnych z dnia 26 października 2009 r.

gronie zainteresowanych stron na rocznym forum w Tallinie w dniach 14-15 października 2010 r. Ponieważ strategia jest dynamicznym procesem innowacyjnym, który wymaga czasu, niniejsze sprawozdanie obejmuje zalecenia dotyczące ulepszeń, które należy wprowadzić w nadchodzących latach. Służy również jako inspiracja dla strategii UE dla regionu Dunaju oraz dla ewentualnych przyszłych inicjatyw, w tym inicjatyw o porównywalnym lub większym wymiarze morskim.

2. Główne osiągnięcia

Strategia doprowadziła do konkretnych działań, a wykorzystanie zasobów stało się bardziej efektywne. Ustanowiono nowe metody pracy, stworzono sieci oraz opracowano wiele inicjatyw. Należą do nich:

2.1 Nowe projekty

Opracowano i sfinansowano wiele nowych projektów⁵ służących realizacji celów 15 zagadnień priorytetowych określonych w planie działania uzupełniającym strategię, w tym:

- **Baltic Deal**, w ramach którego rolnicy w całym regionie mają dążyć do ograniczania spływu środków odżywczych i tym samym ograniczania eutrofizacji
- **CleanShip**, w ramach którego znacznie ograniczane są zanieczyszczenia pochodzące ze statków i przyznawana jest flaga „Ekologiczna żegluga bałtycka” („Clean Baltic Sea Shipping”)
- **„Studium wykonalności dotyczące skroplonego gazu ziemnego (LNG)”**, w którym opisuje się zrównoważoną żeglugę morską krótkiego zasięgu
- **BaltAdapt**, w ramach którego przygotowuje się regionalny plan przystosowania do zmiany klimatu
- **BSR Stars**, w ramach którego wspierany jest program na rzecz innowacji, klastrów i sieci MŚP, służący zwiększeniu potencjału innowacyjnego regionu, znacznemu rozszerzeniu istniejących sieci i klastrów oraz tworzeniu nowych sieci współpracy specjalistów, przedsiębiorstw, jednostek badawczo-rozwojowych i decydentów zajmujących się innowacjami
- **ScanBalt Health Port**, w ramach którego region Morza Bałtyckiego promuje się jako wiodący w skali globalnej i cieszący się dobrobytem „region zdrowia”
- **Perspektywy transportu bałtyckiego** - projekt, w ramach którego udziela się usystematyzowanej pomocy w zakresie planowania na infrastrukturę transportową w regionie, w oparciu o analizę przepływów towarów i pasażerów.

Wymienione tu projekty to tylko kilka przykładów z ponad 80 projektów przewodnich wdrażanych w ramach planu działania. Inne projekty dotyczą całego spektrum wzajemnie powiązanych wyzwań w regionie, na przykład tworzenia morskich obszarów chronionych (dzięki czemu region Morza Bałtyckiego może stać się pierwszym na świecie obszarem morskim, który osiągnie cel Konwencji o różnorodności biologicznej zakładający oznaczenie co najmniej 10 % swojej powierzchni jako obszar chroniony). Inne projekty dotyczą kolejnych zróżnicowanych tematów w ramach ogólnobałtyckiego podejścia opartego na

⁵ Więcej informacji o projektach znajduje się na stronie internetowej strategii

współpracy, na przykład kontroli stosowania substancji niebezpiecznych, usuwania barier dla jednolitego rynku i zacieśnienia współpracy między około 200 uczelniami regionalnymi.

Te wczesne inicjatywy stanowią wzór dla organizatorów innych projektów.

2.2 Nowy bodziec dla istniejących projektów

Strategia korzysta z doświadczeń związanych ze współpracą w przeszłości i z istniejącymi projektami. Zapewnia zwiększoną rozpoznawalność, rozbudowane sieci współpracy oraz wyraźniejsze bezpośrednie powiązania z procesem opracowywania polityki krajowej i europejskiej. Na przykład:

- Włączenie trzech państw bałtyckich do europejskiego rynku energii odbywa się poprzez plan działań w zakresie połączeń międzysystemowych na rynku energii państw bałtyckich, oparty na makroregionalnych priorytetach energetycznych określonych w strategii;
- W ramach projektu Baltic Master II opracowano lepsze technologie, na przykład „ciężarówki do przewozu osadu” oraz „wagony na wodę zaolejona”, aby ułatwić statkom odprowadzanie odpadów w portach. Projekt ten obejmuje obecnie około 15 portów w regionie.

Strategia jest również ściśle ukierunkowana i zapewnia korzyści skali. Dzieje się tak na przykład dzięki łączeniu projektów o podobnych tematach:

- Opracowano projekty w zakresie zrównoważonego rolnictwa: **Baltic Compass** będący centralnym elementem kwestii programowych, **Baltic Manure**, który jest odpowiedzią na poważne obawy dotyczące odpadów zwierzęcych jako głównego źródła zanieczyszczeń Bałtyku, oraz **Baltic Deal** obejmujący doradztwo na rzecz rolników
- Trzy projekty transportowe: **TransBaltic**, **Korytarz transportowy Wschód-Zachód II** i **Scandria** łączą wspólne działania, podział pracy i środki harmonizacji w celu utworzenia ekologicznych korytarzy

W przypadku wielu innych istniejących projektów osiągnięto korzyści wynikające z lepszych ram strategicznych, rozszerzając powiązania i tym samym zwiększając efekty projektów.

2.3 Nowe i rozwijające się sieci

Strategia sprzyja rozwojowi nowych integracyjnych sieci współpracy, jak również ściślejszej współpracy i lepszemu podziałowi pracy w przypadku istniejących sieci. Stwarza wspólny punkt odniesienia dla licznych organizacji w regionie Morza Bałtyckiego. W coraz większym stopniu ludzie i struktury opierają swoją pracę na priorytetach określonych w planie działania.

Na przykład:

- Strategia stwarza nowe ramy wspólnoty morskiej. Komisja Ochrony Środowiska Morskiego Bałtyku (HELCOM) jest ściśle zaangażowana w zadania związane ze środowiskiem naturalnym. Jest liderem projektów przewodnich w kilku obszarach priorytetowych, a jej plan działania na rzecz Morza Bałtyckiego (BSAP) oraz przedmiotowa strategia wzajemnie się uzupełniają w celu osiągnięcia dobrego stanu środowiska zgodnie z wymogiem dyrektywy ramowej w sprawie strategii morskiej.

Organizacje regionalne, na przykład Rada Państw Morza Bałtyckiego (CBSS), Konferencja Parlamentarna Morza Bałtyckiego oraz Współpraca Podregionalna Państw Morza Bałtyckiego, doprowadziły do zacieśnienia współpracy i poprawy zarządzania w kwestiach morskich

- Ustanowiono powiązania w zakresie zrównoważonego rozwoju z grupą ekspercką CBSS „Baltic 21”
- W wyniku strategii Nordycka Rada Ministrów rozbudowała swoje sieci kontaktów na cały region Morza Bałtyckiego
- Grupa Zadaniowa ds. Zwalczania Przemocności Zorganizowanej w Regionie Morza Bałtyckiego wykorzystwała swoje istniejące struktury w nowy sposób w celu dalszego zmniejszania szkód wyrządzanych przez przemocność transgraniczną, co ma szczególne znaczenie w sytuacji, gdy lokalne i regionalne organy administracji, wraz ze wzrostem ich uprawnień decyzyjnych i budżetowych, stają się bardziej narażone
- Ministerstwa transportu w regionie planują obecnie inwestycje infrastrukturalne w sposób skoordynowany
- W ramach wymiaru północnego partnerstwo na rzecz zdrowia publicznego i dobrobytu społecznego (NDPHS; wiodący partner priorytetu dotyczącego zdrowia) związało się z nowymi partnerami, na przykład siecią „E-zdrowie dla regionów”
- Na mocy prawodawstwa europejskiego, w następstwie decyzji z września 2010 r. ustanowiono wspólny program badań i rozwoju w regionie Morza Bałtyckiego BONUS, opracowany w kontekście strategii, z budżetem w wysokości 100 milionów EUR. Jego celem jest wspieranie wspólnego programowania oraz ukierunkowanych badań dla rozwiązania najważniejszych kwestii w regionie Morza Bałtyckiego. Etap pełnej realizacji projektu rozpoczyna się w listopadzie 2011 r.

W istocie to nowe, oparte na wzajemnych powiązaniach podejście do kwestii związanych z regionem Morza Bałtyckiego stanowi jedną z najważniejszych zmian. Jest wiele kolejnych przykładów pojawiających się nowych sieci – na rzecz promocji ekologicznych zamówień publicznych, współpracy w zakresie pełnego wdrażania rynku wewnętrznego, promowania badań i innowacji, a nawet w obszarach tradycyjnej konkurencji, takich jak turystyka. Uwzględniając istotne znaczenie samego morza, ustanowiono nową sieć na rzecz szkoleń morskich w celu zintegrowania regionalnych centrów doskonałości.

2.4 Rozwój i spójność polityki

W strategii nie chodzi jedynie o projekty. Zintegrowany tryb pracy zachęca również do skutecznego opracowywania i dopasowania polityki, jak również bardziej efektywnego wdrażania istniejących rozwiązań. Oznacza to również dopilnowanie, aby polityki sektorowe - w tym dotyczące transportu, edukacji, energii i klimatu, ochrony środowiska, rybołówstwa, przemysłu, innowacji, zdrowia i rolnictwa - były spójne i dopasowane do potrzeb regionu Morza Bałtyckiego jako całości. Na przykład aby zapewnić rzeczywiste skutki ekologiczne, podejście środowiskowe należy wprowadzić na wszystkich poziomach, przy uwzględnieniu dyskusji w ramach społeczności lokalnych i społeczeństwa obywatelskiego.

Oto kolejne przykłady:

- Projekt przewodni **„Stopniowe zaprzestanie użycia fosforanów w detergentach”** polega na informowaniu decydentów o krajowych działaniach legislacyjnych potrzebnych, aby ograniczyć użycie fosforanów w wykorzystywanych w gospodarstwach domowych proszkach do prania i środkach do zmywarek
- W ramach projektu **„Sieć pracy w regionie Morza Bałtyckiego”** publikuje się zalecenia w zakresie strategii rynku pracy służące osiągnięciu mobilności zgodnej z zasadami zrównoważonego rozwoju
- Projekt **MARSUNO** służy promowaniu integracji systemów nadzoru morskiego, stanowiąc wzór dla decydentów w całej UE
- Projekt **BaltFish Forum** stwarza dla regionu i UE dużą szansę opracowania i przetestowania nowego, bardziej regionalnego podejścia do zarządzania rybołówstwem.⁶

Istotny wymiar morski strategii stanowi regionalną realizację zintegrowanej polityki morskiej UE⁷. Działanie przekrojowe w zakresie planowania przestrzennego obszarów morskich jest narzędziem służącym usprawnieniu procesu decyzyjnego, pogodzeniu interesów sektorowych rywalizujących o przestrzeń morską ze zrównoważonym wykorzystaniem obszarów morskich. W ramach integracji systemów nadzoru morskiego różne obszary polityki stają się lepiej dopasowane, co pozwala zaangażowanym podmiotom na wymianę informacji i prowadzi do pozyskania zdolności bardziej efektywnego reagowania. Ponadto inicjatywy w regionie Morza Bałtyckiego służące temu, aby statki były bardziej ekologiczne i efektywniej zużywały paliwo, oraz nowoczesne technologie, na przykład w zakresie morskiej energii wiatrowej, przyczyniają się do tworzenia nowych miejsc pracy i możliwości gospodarczych.

2.5 Dopasowanie finansowania i innych inicjatyw finansowych

Dopasowanie dostępnego finansowania do strategii ma kluczowe znaczenie dla skutecznego jej wdrażania. Znacznym wyzwaniem jest ukierunkowanie środków polityki spójności, w ramach której sam region Morza Bałtyckiego ma dostęp do około 50 miliardów EUR, jak również wykorzystanie głównych krajowych i unijnych źródeł finansowania. Poniżej wymienia się ważne osiągnięcia:

- W ramach kilku programów Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), na przykład szwedzkich programów na rzecz konkurencyjności, opracowano nowe kryteria wyboru. W ramach transnarodowego programu na rzecz regionu Morza Bałtyckiego przeznaczono 88 milionów EUR na projekty przewodnie, a czwarte zaproszenie do składania wniosków ukierunkowano w szczególności na promowanie strategii. Programy współpracy transgranicznej służyły zachęcaniu wnioskodawców do wspierania podejścia określonego w strategii. Stworzono wykazy przedstawiające, w jakich przypadkach i w jaki sposób istniejące projekty polityki spójności przyczyniają się do realizacji strategii; wykazy te są udostępniane przez różne instytucje programu
- Przy wsparciu Europejskiego Funduszu Rybackiego nowo utworzona sieć instytucji zarządzających regionu Morza Bałtyckiego oraz lokalne grupy działania w sektorze rybołówstwa (grupy FLAG) zacieśniają współpracę międzynarodową w zakresie

⁶ Zielona księga – Reforma wspólnej polityki rybołówstwa - COM(2009) 163 wersja ostateczna, 22.4.2009

⁷ Zintegrowana polityka morska Unii Europejskiej - COM(2007) 575 wersja ostateczna, 10.10.2007 i SEC(2007) 1278, 10.10.2007; 16616/1/07 REV 1

zrównoważonego rozwoju obszarów połowowych w regionie Morza Bałtyckiego. Współpraca ta ma skutkować wspólnymi projektami przyczyniającymi się do wdrażania EUSBSR. Ponadto w rocznych sprawozdaniach z realizacji za rok 2010 państwa członkowskie umieściły oddzielny rozdział mówiący o tym, jak ich programy przyczyniają się do realizacji strategii.

- Niektóre państwa promowały strategię również w programach w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS). Na przykład szwedzka instytucja zarządzająca EFS za priorytetowe uznaje wymogi w zakresie działań transnarodowych w wielu zaproszeniach do składania wniosków projektowych. Dania i Estonia również podkreślają transnarodowy element w swoich projektach w ramach EFS. Bazując na tych działaniach szwedzka instytucja zarządzająca współpracuje ze swoimi odpowiednikami w innych państwach regionu Morza Bałtyckiego w ramach nieformalnej „sieci EFS w regionie Morza Bałtyckiego”, która jest tworzona i konsolidowana w specjalnym projekcie realizowanym w latach 2011-2012
- W ramach innych programów finansowania przyjmuje się podejście stosowane w strategii. Projekt przewodni **„Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich”** został sfinansowany jako transnarodowy projekt programów rozwoju obszarów wiejskich finansowanych przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW)
- W odniesieniu do badań i rozwoju zacieśniono związki programu BONUS ze strategią. Podjęto kroki mające na celu zaangażowanie agencji finansujących innowacje, a w szczególności pełniejsze wykorzystanie przewodniego projektu strategii **„BSR Stars”**
- Z inicjatywy Parlamentu Europejskiego w budżecie UE na 2011 r. przeznaczono 2,5 miliona EUR przede wszystkim na wsparcie pracy koordynatorów ds. zagadnień priorytetowych
- Europejski Bank Inwestycyjny (EBI) i Nordycki Bank Inwestycyjny (NBI) udzieliły również pożyczek na wiele projektów. Dwoma przykładami są tu projekt poprawy gospodarki wodno-ściekowej we Wrocławiu (którego koszt wyniósł 158 milionów EUR) oraz projekt budowy fragmentów linii kolejowej Rail Baltica na Łotwie (którego koszt wyniósł 80 milionów EUR), przy czym na oba projekty uzyskano wsparcia w formie pożyczek z EBI.

Komisja i Europejski Bank Inwestycyjny oceniają potencjał wspólnego mechanizmu wdrażania. Mechanizm taki ułatwiłby przygotowanie projektów mogących uzyskać finansowanie ze strony banków obejmujących dotacje i pożyczki, a także monitorowanie i promowanie efektywnego wdrażania projektów.

Inne organizacje również mają swój udział w finansowaniu. Na przykład Nordycka Rada Ministrów i Szwedzka Agencja Rozwoju (SIDA) przekazują środki na kapitał załączkowy. Pozyskiwane są również środki finansowe ze źródeł krajowych, regionalnych i lokalnych oraz z sektora prywatnego.

2.6 Współpraca z państwami niebędącymi członkami UE w regionie Morza Bałtyckiego

Jako że strategia jest inicjatywą UE, nie zobowiązuje ona państw niebędących członkami UE. Jednakże trzy najbardziej zainteresowane państwa - Rosja, Norwegia i Białoruś - wyraziły swoje poparcie. Jeżeli chodzi o Rosję, niezbędnego partnera w regionie Morza Bałtyckiego, współpraca jest prowadzona na kilku poziomach:

- Wymiar północny sprzyja dyskusji i wspólnym działaniom. Na przykład w ramach partnerstwa na rzecz transportu i logistyki aktywnie rozwiązuje się te kwestie, co wiąże się z warunkami geograficznymi regionu, w tym dużymi odległościami i barierami strukturalnymi
- Istniejące organy i partnerstwa, w tym CBSS i HELCOM, zachęcają do wspólnego planowania przez wszystkich partnerów w regionie
- Komisja Europejska i Federacja Rosyjska zintensyfikowały działania nad konkretnymi aspektami współpracy, w szczególności projektami stanowiącymi przedmiot wspólnego zainteresowania, a dobre przykłady takiej współpracy są widoczne w kontekście partnerstwa UE-Rosja na rzecz modernizacji uruchomionego w czerwcu 2010 r.
- Regiony również opracowały szczegółowe inicjatywy i projekty w wymiarze dwustronnym.

Współpraca w ramach strategii z państwami niebędącymi członkami UE została wsparta kwotą 20 milionów EUR wygoszodarowaną w budżecie na 2010 r., po raz kolejny z inicjatywy Parlamentu Europejskiego. Kwota ta jest przeznaczona przede wszystkim na projekty ochrony środowiska realizowane w ramach partnerstwa wymiaru północnego na rzecz ochrony środowiska oraz HELCOM.

3. Struktura organizacyjna

Struktura zarządzania zmieniała się, tak aby jak najbardziej angażować liczne podmioty i organizacje zajmujące się strategią. W strategię zaangażowany jest cały szereg zainteresowanych podmiotów, w tym: organy UE; międzynarodowe instytucje finansowe; instytucje i organizacje polityczne; organizacje makroregionalne specjalizujące się w różnych obszarach polityki; organizacje regionalne i organizacje pozarządowe; a także poszczególne regiony i miasta. Wielopoziomowy system zarządzania jest jedynym możliwym sposobem wykorzystania tak różnorodnej wiedzy fachowej. Dlatego:

- Na poziomie niższym niż krajowy znaczne zaangażowanie wykazują indywidualne euroregiony, regiony, okręgi i miasta; wiele z nich jest liderami zagadnień priorytetowych, działań horyzontalnych czy projektów przewodnich. Zaktywizowano partnerów lokalnych i ekspertów.
- Strategia bazuje na zaangażowaniu koordynatorów ds. zagadnień kluczowych (zazwyczaj są to krajowe ministerstwa, agencje lub regiony) odpowiedzialnych za każdy kluczowy obszar planu działania
- Osiem państw członkowskich UE położonych w regionie jest zaangażowanych politycznie na najwyższym szczeblu, a krajowe punkty kontaktowe (KPK) zapewniają spójność między różnymi podmiotami w ramach każdej administracji. KPK odgrywa

istotną rolę w zapewnieniu silnego i skoordynowanego zaangażowania na poziomie krajowym, w szczególności wszystkich właściwych ministerstw

- Poziom regionu Morza Bałtyckiego jest reprezentowany między innymi przez Bałtyckie Forum Rozwoju (BDF), HELCOM i VASAB, które są bezpośrednio odpowiedzialne za realizację różnorodnych projektów i działań wymienionych w planie działania. Strategia zajmuje szczególne miejsce w programach politycznych Nordyckiej Rady Ministrów, Bałtyckiej Rady Ministrów oraz CBSS, które również organizują wspólne wydarzenia i biorą udział w projektach przewodnich
- Współpraca na poziomie europejskim jest prowadzona poprzez stały kontakt z instytucjami i organami doradczymi UE, w szczególności grupą ekspertów wysokiego szczebla doradzających w zakresie strategii wyznaczonych przez wszystkie państwa członkowskie. Wkład Komisji Europejskiej polega na udostępnieniu niezależnej i ogólnounijnej wiedzy fachowej
- Zasadnicze znaczenie ma wymiar publiczny. W tym kontekście bardzo cenny jest wkład Baltic Intergroup i Komisji ds. Polityki Regionalnej Parlamentu Europejskiego jak również Komitetu Regionów i Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego.
- Plan działania okazał się mieć zasadnicze znaczenie w usprawnianiu organizacji pracy. W ramach planu ukierunkowano polityczne priorytety, wskazano konkretne działania do wykonania oraz w priorytetowy sposób potraktowano skuteczne planowanie. Plan sprawił, że koncepcja strategii stała się łatwą do zrozumienia rzeczywistością, i ułatwił komunikację. „Kroczący” charakter planu jest elementem centralnym jego funkcjonowania. Plan należy regularnie uaktualniać.

Na poziomie technicznym istotna jest pomoc ze strony biura programu EU INTERACT w Turku. W ramach strategii w pragmatyczny sposób wykorzystuje się również inne istniejące struktury. Podejście, w ramach którego granice regionu są dość elastyczne, sprzyja rozwiązywaniu problemów, bez narzucania sztucznych ograniczeń geograficznych.

4. Pozyskane doświadczenia

Wkład strategii we współpracę w regionie musi zostać skonsolidowany. Należy podkreślić następujące punkty:

- **Utrzymanie politycznego impetu**

Polityczne zaangażowanie jest nadal niezbędne dla osiągnięcia sukcesu. Aby utrzymać impet, strategia musi stanowić punkt odniesienia dla wszystkich właściwych posiedzeń i szczytów. Należy ją również uwzględnić w porządku obrad odpowiednich posiedzeń Rady Ministrów w trybie okresowym i powinna być naturalnym punktem centralnym w debatach parlamentarnych na poziomie europejskim i krajowym. Należy ją uwzględnić w programowaniu przyszłej polityki na wszystkich szczeblach. Aby to ułatwić, strategia musi być bardziej wyrazista co do sposobów, w jakich może zaspokajać pilne potrzeby regionu, na przykład poprzez identyfikację jasnych celów.

- **Zaangażowanie**

Strategia musi być bardziej osadzona w strukturach politycznych i administracyjnych. Jej struktura jest wciąż podatna na zmiany organizacyjne lub zmiany w zakresie politycznych

priorytetów. Długoterminowa trwałość wymaga stabilności instytucjonalnej, której musi towarzyszyć zaangażowanie odpowiednich zasobów ludzkich (na poziomie regionalnym, krajowym i europejskim). Aby osiągnąć te cele, istotne znaczenie ma pełne zaangażowanie koordynatorów ds. zagadnień priorytetowych oraz ich odpowiedników w innych uczestniczących państwach członkowskich. Dlatego właściwe ministerstwa muszą odgrywać bardziej aktywną rolę, delegując odpowiednich pracowników i udzielając odpowiedniego wsparcia.

- **Cele i ocena**

Ze względu na znaczenie strategii w kontekście opracowania i wdrażania polityki zasadnicze znaczenie ma ocena postępów. Początkowo w ramach strategii nie przewidziano konkretnych celów. Jednak Komisja i inne zainteresowane strony, bazując na istniejących celach i w odpowiednich przypadkach na celach opracowywanych, powinny określić cele i wskaźniki, w ujęciu ilościowym i jakościowym, służące monitorowaniu realizacji strategii. W przypadku niektórych priorytetowo traktowanych zagadnień, na przykład działań związanych ze środowiskiem wodnym i morskim, takie cele i wskaźniki już istnieją (ramowa dyrektywa wodna, bałtycki plan działań HELCOM, dyrektywa ramowa w sprawie strategii morskiej) i mogą być przydatne. Proponowane cele i wskaźniki powinny być przedmiotem szerokich konsultacji.

- **Komunikacja i uczestnictwo**

Wiedza na temat strategii i jej rezultatów jest bardzo ważna. Strategia musi być bardziej dostrzegalna. Zaangażować należy kluczowe grupy, na przykład władze lokalne i regionalne, organizacje pozarządowe i podmioty sektora prywatnego. Nieformalna bałtycka grupa regionalnych biur UE lub powiązania BDF z ważnymi przedsiębiorstwami w regionie to istniejące przykłady podejścia, które należy w dalszym ciągu promować.

- **Powiązania przekrojowe**

Znaczna wartość dodana jest uzyskiwana dzięki prowadzeniu współpracy międzysektorowej. Komisja i inne podmioty wspierają warsztaty i nowe sieci współpracy. W czasie corocznego forum w 2010 r. szczegółowo analizowano korzyści wynikające z bardziej zintegrowanego podejścia.

W następstwie tych rozważań niedawno do planu działania wprowadzono nowe działanie horyzontalne dotyczące wzmocnienia wielopoziomowego systemu zarządzania. Dwa przykłady – „gospodarka wodna” i „planowanie przestrzenne” – pokazują sposób zarządzania bieżącą współpracą w regionie oraz jak strategia może usprawnić kontakty na wszystkich szczeblach. Do tego należy w dalszym ciągu zachęcać.

- **Opracowywanie polityki**

Przeglądy właściwych obszarów polityki (na przykład w zakresie transportu, innowacji, kwestii morskich i środowiska naturalnego) powinny uwzględniać ich łączny wpływ na dany makroregion. Znaczenie spójności terytorialnej należy szczególnie rozważyć w regionie Morza Bałtyckiego, przy uwzględnieniu wyraźnej perspektywy „opartej na miejscu” lub „opartej na regionie”. Poszczególne projekty należy postrzegać pod kątem ich wkładu w strategię oraz jako przykłady ogólnego podejścia. Należy stworzyć ściślejsze powiązania ze strategią „Europa 2020” oraz z innymi strategiami i obszarami polityki, na przykład strategią bezpieczeństwa wewnętrznego, wspólną polityką rolną oraz wspólną polityką rybołówstwa.

Widoczny jest potencjał strategii jako instrumentu służącego wdrażaniu ogólnych priorytetów europejskich. Makroregiony mogą stanowić podstawę ogólnej polityki UE. Rada zwróciła również uwagę na potrzebę ustanowienia wyraźnych powiązań Bałtyk-Dunaj⁸. Aby to wykorzystać, makroregionalne doświadczenia w zakresie opracowywania polityki należy wprowadzić do dyskusji Rady na poziomie UE. W programach sektorowych posiedzeń Rady z pożytkiem można uwzględnić dyskusje makroregionalne.

- **Dalsze dopasowanie finansowania i pomocy technicznej**

Lepsza koordynacja poprzez wspólne ramy strategiczne po 2013 r. jest konieczna, aby zagwarantować, że priorytety makroregionalne zostaną odzwierciedlone w przyszłych programach UE. Ma to zasadnicze znaczenie. Strategia ma charakter pionierski, wytyczając drogę nowej perspektywie finansowej i programowania, tak aby lepiej wykorzystywać wszystkie instrumenty finansowania. Dotyczy to nie tylko relacji w ramach państw członkowskich UE i pomiędzy nimi: usprawnić należy również strategiczną koordynację dwustronnych programów współpracy z państwami nienależącymi do UE na poziomie unijnym, krajowym i regionalnym. Ponadto oczywista stała się pomoc na transnarodowe programy współpracy obejmujące ten sam obszar geograficzny, co strategia makroregionalna. Programy takie powinny być wzmocnione i ściślej powiązane z omawianymi działaniami.

Należy również ustanowić bardziej wyraźne powiązanie między koordynatorami ds. zagadnień priorytetowych i instytucjami zarządzającymi programami UE. Strategię należy w pełni uwzględnić w ramach krajowych i międzynarodowych źródeł finansowania w regionie. Z zadowoleniem przyjmuje się wkład ze strony innych partnerów, na przykład Nordyckiej Rady Ministrów i Szwedzkiej Agencji Rozwoju Międzynarodowego. Należy promować innowacyjne podejścia do finansowania. Dobrym przykładem może być instrument wdrażania przygotowywany wraz z EBI. Z różnych krajowych programów UE należy finansować wspólne projekty, czemu powinno towarzyszyć instytucjonalne wsparcie.

Ważne jest finansowanie pomocy organizacyjnej na koszty bieżące. W 2011 r. z budżetu UE przeznaczono 2,5 miliona EUR. Jednak jako że kwota ta nie jest gwarantowana w przyszłości, należy przeanalizować inne środki pomocy technicznej, szczególnie w ramach istniejących i przyszłych programów.

Użyteczne mogą być również alternatywne metody współdziałania, na przykład europejskie ugrupowania współpracy terytorialnej, czy to na poziomie strategii czy w przypadku konkretnych zagadnień priorytetowych, działań czy projektów przewodnich. Mogą one mieć istotny wpływ na skonsolidowanie i utrwalenie struktur współpracy, unikając jednocześnie powielania działań istniejących struktur.

5. Zalecenia

Ogólnie rzecz ujmując, strategia w oczywisty sposób jest nowym sposobem łączenia wielu różnorodnych partnerów oraz obszarów polityki w celu osiągnięcia więcej niż można byłoby osiągnąć w pojedynkę. Ze swojej strony, bazując na opisanych tu doświadczeniach, Komisja formułuje następujące zalecenia:

- Należy umacniać integracyjny charakter strategii poprzez ściślejsze dopasowanie do tematów i inicjatyw przewodnich strategii „Europa 2020”

⁸ Konkluzje Rady do Spraw Ogólnych w sprawie strategii na rzecz Dunaju: (kwiecień 2011 r.)

- Należy zagwarantować europejski charakter strategii poprzez regularne omawianie strategii na posiedzeniach Rady dotyczących polityki
- Należy priorytetowo traktować działania w zakresie ustalania celów, tak aby strategia była bardziej ukierunkowana i bardziej konkretna w odniesieniu do głównych celów
- Należy maksymalizować wysiłki służące dopasowaniu polityki spójności i innych źródeł finansowania w regionie do celów strategii
- Należy wzmacniać struktury wdrażania (szczególnie koordynatorów ds. zagadnień priorytetowych i ich grupy sterujące) zarówno finansowo, jak i kadrowo. Należy tworzyć krajowe komitety koordynujące i wskazywać krajowe punkty kontaktowe w odniesieniu do każdego zagadnienia priorytetowego. Struktury muszą być mocno osadzone w ministerstwach lub innych właściwych organach
- Należy opracowywać „inicjatywy na rzecz komunikacji” w celu zapewnienia szerszego zaangażowania w strategię oraz lepszej wiedzy o jej osiągnięciach.

Ponadto Komisja będzie kontynuowała prace nad analizowaniem wartości dodanej tego nowego podejścia makroregionalnego, które mogą się opierać na zewnętrznej ocenie skutków strategii. Wnioski z prac Komisji zostaną uwzględnione w sprawozdaniu dotyczącym makroregionalnej koncepcji strategii, które zostało zlecone przez Radę z terminem na czerwiec 2013 r., a które zostanie sporządzone w oparciu o dogłębną analizę zdobytych doświadczeń.

Powyższe zalecenia wymagają zaangażowania na wysokim szczeblu ze strony wszystkich zainteresowanych stron. Komisja uważa, że dotychczasowe osiągnięcia i uznanie strategii uzasadniają dalsze wysiłki w tym kierunku.